

OPORAVAK, INKLUZIJA, ODRŽIVOST

Bilten br. 06

JANUARA 2022

PREPOROD
INVESTICIJA
PODRŠKA
ODRŽIVOST
KOORDINACIJA
ZAPOsLENOST
BLAGOSTANJE
JEDNAKOST
OŽIVLJAVANJE
EKONOMIJA

Mera 4 →

Podrška javnosti

O Biltenu

Institut za razvojnu politiku (INDEP) u okviru projekta „Oporavak za održivost” ima za cilj da kroz periodično objavljivanje biltena informiše građane Republike Kosovo o merama, primeni i novinama iz Paketa ekonomskog oporavka. Bilteni imaju za cilj da otkriju detaljne podatke i informacije, što prostijom terminologijom, kako bi građani bolje razumeli koristi koje će ostvariti od ovog paketa. Sve ovo u cilju povećanja transparentnosti i odgovornosti prema građanima Republike Kosovo.

Šesto izdanje biltena govori o četvrtoj meri Paketa ekonomskog oporavka, pod nazivom Podrška javnosti. Ukupan iznos izdvojen za ovu meru je **112 miliona evra**. Pandemija KOVIDA-19 zahvatila je i oštetila gotovo sve sektore naše zemlje. Kao i u prethodnim paketima, namera i izdvajanje sredstava kroz ove finansijske pakete ima za cilj da poboljša život, socijalno blagostanje i privredni rast, nakon štete prčinjene pandemijom. I četvrta mera Paketa ekonomskog oporavka ima za cilj da kroz pruženu pomoć prevaziđe krizu izazvanu pandemijom u sektorima obuhvaćenim ovom merom. Sem toga, za izradu ovog izdanja biltena, INDEP je obavio razgovor sa direktorom Kosovskog biroa osiguravača, gde smo kroz diskusiju obezbedili podatke o pod-meri 4.5 Podrška dijaspori.

1

- Podrška zapošljavanju
- 50 miliona evra

2

- Oživljavanje ekonomije i proizvodnje
- 108 miliona evra

3

- Podrška porodici
- 50 miliona evra

4

- Podrška javnosti
- 112 miliona evra

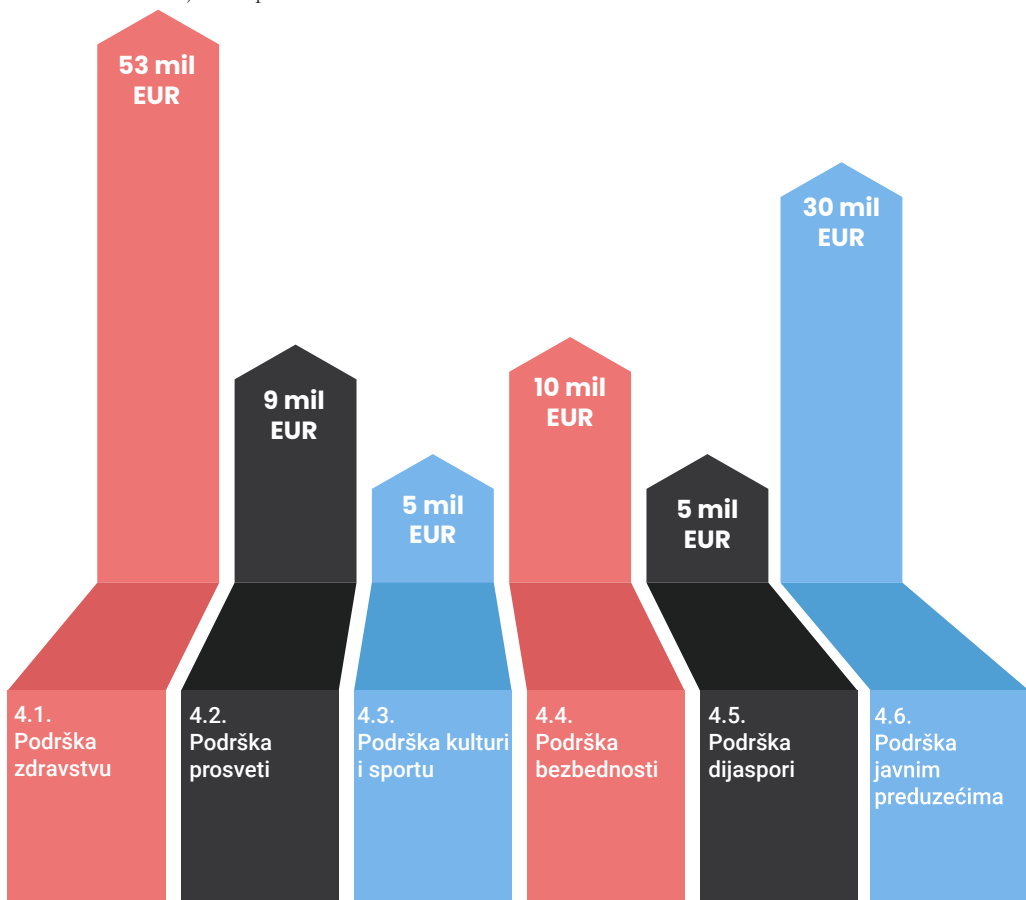
5

- Ulaganje u infrastrukturu i životnu sredinu
- 100 miliona evra

→ ŠTA OBUHVATA I KO ĆE OSTVARITI KORISTI OD ČETVRTE MERE PAKETA EKONOMSKOG OPORAVKA?

Četvrta mera Paketa ekonomskog oporavka, ujedno i prva mera po visini izdvojenih sredstava, obuhvata sektore kao što su zdravstvo, obrazovanje, kultura i sport, bezbednost, dijaspora i javna preduzeća. Svi ovi sektori su oštećeni pandemijom u različitim oblicima, kao što su zatvaranje, prekid aktivnosti, smanjenje prihoda, ugrožavanje radnika. Ukupno ima šest pod-mera koje su obuhvaćene četvrtom merom ovog paketa, a to su:

1. Podrška zdravstvu
2. Podrška prosveti
3. Podrška kulturi i sportu
4. Podrška bezbednosti
5. Podrška dijaspori
6. Podrška javnim preduzećima

POD-MERA 4.1. PODRŠKA ZDRAVSTVU

Pandemija KOVIDA-19 zahvatila je većinu sektora naše zemlje. Pričinjena šteta je velika, kako sa finansijskog, tako i sa zdravstvenog i psihološkog aspekta. Međutim, zdravstveni sektor je bio i još uvek ostaje sektor koji je najviše pogođen ovom pandemijom. Kriza koja se još uvek doživljava da je nastala kao posledica pandemije, naglasila je da javno zdravlje ugrožava poverenje građana u Vladu Kosova, narušava ekonomski razvoj i prekida mnoge aktivnosti koje su od suštinskog značaja za napredovanje jedne države.

Kriza izazvana KOVIDOM-19 skreće pažnju na već preopterećene sisteme javnog zdravlja u mnogim zemljama i na izazove sa kojima se suočavaju da zaposle, angažuju, zadrže i zaštite dovoljan broj dobro obučanih, podržanih i motivisanih zdravstvenih radnika. Pandemija je istakla veliku potrebu za održivim investicijama u zdravstvene sisteme. To uključuje i zdravstvenu radnu snagu, i dobre uslove rada, obuku i opremu, posebno kada je reč o ličnoj zaštitnoj opremi i bezbednošću na radu.

Prvom pod-merom četvrte mere izdvojeno je **53 miliona evra** za pomoć zdravstvenom sektoru i borbu protiv pandemije KOVIDA-19. Ova sredstva biće dodeljena za obezbeđivanje vakcina za borbu protiv virusa, podršku zdravstvenom osoblju i obezbeđivanje neophodnih lekova i zdravstvene opreme nužnih za sprečavanje širenja virusa i za borbu protiv virusa uopšte. Ova mera je već počela da se sprovedi, ali još nije postigla punu primenu.

Pandemija KOVIDA-19 nanela je štetu, od kojih za neku nema rešenja i poboljšanja, ali je i ubrzala neke procese koji će se desiti godinama kasnije. Neke od koristi koje je donela ova pandemija su:

- Kriza KOVIDA-19 ubrzala je promene u zdravstvenom sektoru kroz povećanje inovacije, zajedničko rešavanje problema, napredak u digitalnim rešenjima i veću svest o potrebi i upotrebi podataka.
- Korišćenje digitalnih podataka i izražena saradnja između zdravstva i drugih sektora
- Industrija medicinske tehnologije uspeła je da doraste izazovu i bude deo rešenja tokom krize KOVIDA-19 (kroz saradnju sa vladom i drugim zainteresovanim stranama) i naučila je lekcije koje pripremaju industriju za buduće izazove.
- Ojačan je lanac između proizvodnje, snabdevanja i distribucije zdravstvenih proizvoda

Razumljivo je da se teškoće i šteta pričinjena pandemijom KOVIDA-19 ne mogu uporediti sa ovim napretkom, ali vredi napomenuti da će sve gore navedene koristi biti od pomoći u razvoju zdravstva i da će biti preko potrebne u budućnosti.

Ko će ostvariti koristi od Pod-mere 4.1 – Podrška zdravstvu?

- **40 miliona evra** namenjeno je za nabavku vakcina i rešavanje problema izazvanih pandemijom KOVIDA-19 u zdravstvenom sektoru
- **8 miliona evra** izdvojeno je za nabavku lekova sa esencijalne liste
- Za pokrivanje troškova novih specijalizanata, izdvojeno je dodatnih **5 miliona evra** u odnosu na početni budžet.

U sklopu ove pod-mere izdvojeno je **2.7 miliona evra**, kao podrška medicinskom osoblju u javnom sektoru uz dodatnu zaradu od 10% na redovnu bruto zaradu, koja ne može biti manja od 60 evra za mesec avgust, septembar i oktobar 2021. godine. Takav iznos nije dovoljan ni u ekonomskom smislu niti ohrabruje. Zaposleni ove kategorije moraju biti plaćeni za svoj rad i trud u ovim teškim mesecima, te za njih treba izdvojiti i druga sredstva.

POD-MERA 4.2. PODRŠKA PROSVETI

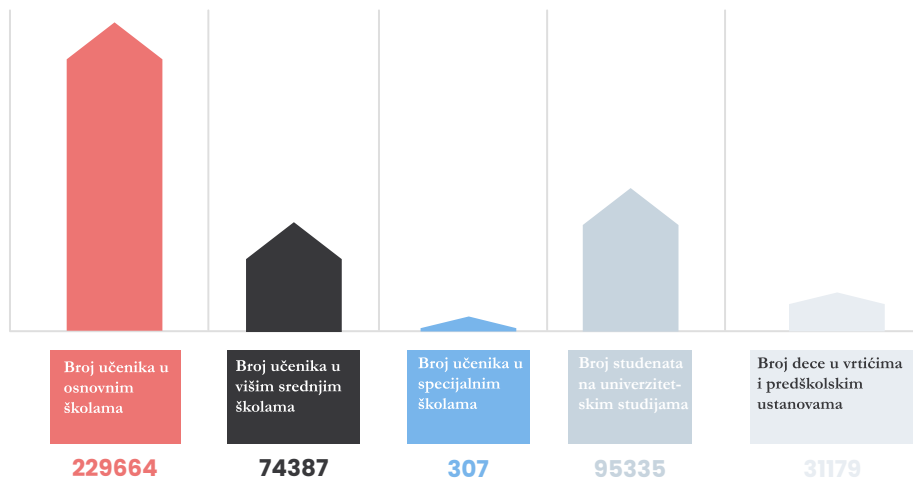
Izbijanje pandemije KOVIDA-19 i njeno širenje doveli su do zatvaranja škola na celoj teritoriji Republike Kosovo. Posledično, obrazovanje se drastično promenilo, sa posebnim porastom e-učenja, gde se nastava izvodi na daljinu i na digitalnim platformama. Tako nešto je praćeno brojnim izazovima koji su doveli do problema u održavanju nastave u ovakvom obliku.

Koji su izazovi učenja putem digitalnih platformi?

- Nedostatak pristupa internetu ili tehnološkim uređajima preko kojih se omogućava pristup onlajn učenju ili e-učenju
- Smanjenje efikasnosti učenja i pronalaženja informacija u poređenju sa fizičkom nastavom
- Prilagodavanje onlajn i učenju na daljinu
- Nedostatak pravilne i interaktivne komunikacije

Prema podacima Agencije za statistiku Kosova, u periodu od 2020-2021. godine u Republici Kosovo je ukupno 430,872 osoba upisano u vrtiće, škole ili fakultete. Ovako visok broj predstavlja pravi odraz kada je reč o broju osoba pogođenih pandemijom KOVIDA-19 u okviru prosvete. Stoga, u cilju prevazilaženja krize u prosveti i pružanja pomoći za budućnost, Paket ekonomskog oporavka uključuje pod-meru 4.2 – Podrška prosveti, za koju je izdvojeno **9 miliona evra**. U nastavku sledi grafikon koji prikazuje broj učenika/studenata u odgovarajućim obrazovnim kategorijama.

BROJ UČENIKA / studenata UPISANIH U PERIODU OD 2020-2021. GODINE U REPUBLICI KOSOVO

Ova pod-mera će omogućiti da se pokrije jaz koji je nastao u sopstvenim prihodima javnih univerziteta tokom pandemije, omogućiće nabavku udžbenika za učenike, kao i dodeljivanje stipendija u iznosu od 1 milion evra studentima nauka, tehnologija, inženjerstva i matematike. Uključivanje ove pod-mere bilo je neizbežno, jer je sektor obrazovanja najperspektivniji sektor u našoj zemlji. Ono što je postalo jasno duž ove pandemije je važnost širenja znanja preko granica, kompanija i svih drugih delova društva. Ako tehnologija onlajn učenja može da igra ulogu ovde, dužnost svih nas je da istražimo njen pun potencijal.

Ko će ostvariti koristi od Pod-mere 4.2 – Podrška prosveti?

- Javni univerziteti
- Obrazovne ustanove koje će biti podržane obezbeđivanjem udžbenika za učenike
- Studenti koji studiraju u oblasti nauke, tehnologije, inženjerstva i matematike

POD- MERA 4.3.

PODRŠKA KULTURI I SPORTU

Kulturne i sportske aktivnosti tokom pandemije KOVIDA-19 su prekinute. Razlog za to bilo je sprečavanje širenja pandemije i kao mera javne zdravstvene zaštite. Kulturne i sportske aktivnosti omogućavaju da mladi umetnici i sportisti dođu do izražaja i važan su deo našeg društva. Podrška organizovanju novih aktivnosti u ovim oblastima i podrška učesnicima ovih aktivnosti je ključna i veoma važna kada je reč o razvoju jedne zemlje poput Republike Kosovo.

Učešće u sportskim i kulturnim aktivnostima može promovisati ljudska prava kroz stvaranje zajedničkih interesa i vrednosti i podučavanje socijalnih veština neophodnih za demokratsko građanstvo. Sport i kultura unapređuju društveno blagostanje, ujedinjujući pojedince i zajednice. Sport i kultura mogu pomoći u prevazilaženju razlika i na taj način pomoći u razbijanju predrasuda, stereotipa, kulturnih razlika, neznanja, netolerancije i diskriminacije.

Paketom ekonomskog oporavka predviđena su i izdvojena sredstva za podršku ovim aktivnostima, konkretno kulturnim i sportskim. Za ovu pod-meru ukupno je izdvojeno **5 miliona evra**. Cilj je da se kroz ovaj iznos izdvojen iz ovog paketa organizuju i podrže kulturne i sportske aktivnosti, kako bi se istakao i obezbedio prostor za mlade umetnike i sportiste. Ovaj iznos sredstava je već izdvojen, a za realizaciju je zaduženo Ministarstvo kulture, omladine i sporta.

POD- MERA 4.4.

PODRŠKA BEZBEDNOSTI

Paket ekonomskog oporavka nije ostavio po strani ni podršku sektoru bezbednosti. U cilju podrške daljem jačanju i unapređenju Kosovskih bezbednosnih snaga, za ovaj sektor je izdvojeno **10 miliona evra**. Cilj je da se KBS unapredi u modernu vojsku koja omogućava ispunjenje njene misije. Očekuje se da će izdvojeni iznos pokriti kupovinu vojne opreme.

Vojska obavlja mnoge zadatke koji su ponekad nevidljivi društvu, kako u humanitarnim misijama, tako i u njenim rutinskim aktivnostima. Tačno je da u ovim vremenima krize ili mira ima ljudi koji smatraju da novac uložen u unapređenje vojske nije toliko potreban, ali stvarnost diktira nešto drugo i daleko je od onoga što ljudi misle. Vojska sprovodi brojne humanitarne i društvene aktivnosti u našem društvu, ali ne treba zaboraviti da je njena glavna misija da zaštiti društvo u slučaju narušavanja naše bezbednosti.

POD- MERA 4.5.

PODRŠKA DIJASPORI

Petom pod-merom četvrte mere pod nazivom Podrška dijaspori izdvojeno je **5 miliona evra**. Ova mera je već u potpunosti sprovedena jer je iznos predviđen Paketom ekonomskog oporavka u potpunosti iskorišćen za pokrivanje niže cene koštanja granične polise za ljude iz dijaspore. Ova pod-mera je jedna od retkih pod-mera Paketa ekonomskog oporavka koja je u potpunosti primenjena. Ova odluka je počela da se primenjuje 1. jula 2021. godine i ostaje na snazi do 31. decembra 2021. godine.

Šta je granična polisa, čemu služi i ko može ostvariti koristi od ove mere?

Granična polisa predstavlja obavezno osiguranje za vozila sa stranim registarskim tablicama koja saobraćaju na teritoriji Republike Kosovo. Služi za osiguranje vozila tokom njihovog boravka u Republici Kosovo u slučaju nezgoda ili drugih oštećenja.

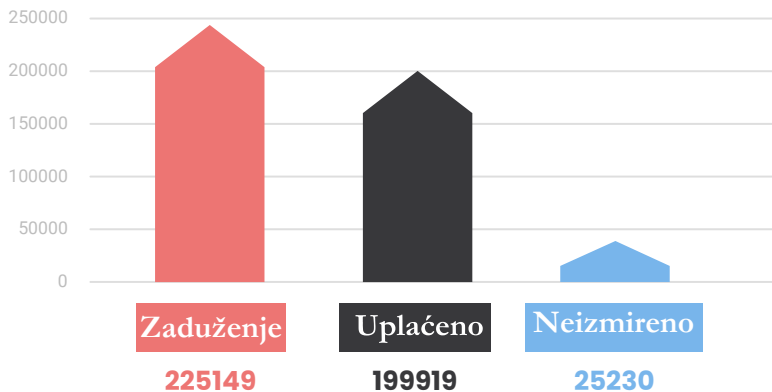
Pokrivanje troškova granične polise moguće je samo za automobile i motocikle koji fizički ulaze preko graničnih prelaza Republike Kosovo.

Subvencionisane granične polise važe mesec dana, a u slučaju zadržavanja preko jednog meseca trajanja subvencionisane polise, polisa se može obnoviti na dva načina:

- Ponovnim prelaskom preko jednog od graničnih prelaza za uzimanje još jedne polise koju subvencionise država
- Kupovinom nove polise u jednoj od kancelarija Kosovskog biroa osiguravača na teritoriji Republike Kosovo.

Prema podacima dostavljenim preko Kosovskog biroa osiguravača, od 1. jula 2021. godine do sada na ime granične polise je do sada naplaćeno 2,926,937.00 evra ili 225,149 vozila. Dok je Kosovski biro osiguravača primio 2,598,947.00 evra od Ministarstva finansija, rada i transfera ili je primio isplatu za 199,919 vozila. Dakle, ostalo je neplaćenih 327,990.00 evra od strane Ministarstva finansija, rada i transfera ili 25,230 vozila. Isplata za ovaj broj vozila nije načinjena zbog činjenice da Policija Kosova nije ubacila sva vozila u sistem ulaska na teritoriju Republike Kosovo, iako su svi oni dobili granične polise.

Broj automobila koji su ušli u Republiku Kosovo od 1. jula 2021.

POD- MERA 4.6. → PODRŠKA JAVNIM PREDUZEĆIMA

Kao i organizacije, poslovni i mnogi drugi sektori Republike Kosovo, i javna preduzeća su oštećena pandemijom KOVIDA-19. Otežana finansijska situacija, ugrožavanje radnika i ometanje daljeg i održivog razvoja javnih preduzeća glavni su razlozi što je u Paketu ekonomskog oporavka izdvojeno **30 miliona evra** kao podrška ovoj kategoriji. Cilj istog bilo je ubrzavanje privrednog oporavka ove veoma važne ekonomske kategorije naše zemlje.

Šta su javna preduzeća?

Javno preduzeće je privredno društvo koje je u potpunom ili delimičnom vlasništvu države i koje kontroliše javni organ. Neka javna preduzeća su stavljena pod javno vlasništvo jer se, iz socijalnih razloga, smatra da određenu uslugu ili proizvod treba pružiti državnim monopolom.

Javna preduzeća u Republici Kosovo obavljaju važne usluge za građane kao što su: vodosnabdevanje, odnošenje otpada, proizvodnja električne energije, prevoz, ali i druge usluge. Ova preduzeća su važan deo funkcionisanja naše zemlje, stoga je šteta koja im je prčinjena pandemijom, direktno prčinila ekonomsku štetu Republici Kosovo. Ova mera će omogućiti kreditiranje javnih preduzeća kako bi se omogućio ubrzani ekonomski oporavak.

PREPORUKE

- Dodeliti dodatna sredstva za zdravstvo. Iznos od 60 evra nije dovoljan za medicinsko osoblje koje je ostvarilo koristi od pod-mere 4.1 Paketa ekonomskog oporavka. Preporučujemo da se kroz povećana sredstva za ovu pod-meru izdvoje i druga sredstva za lekare i medicinsko osoblje. Ovim sredstvima treba obezbediti zdravstvenu opremu, povećati dodatke za lekare za najmanje 25% i obezbediti dodatne lekove sa esencijalne liste za prevazilaženje pandemije KOVIDA-19.
- Podrška prosveti treba da bude sveobuhvatnija tako da od nje ne ostvare koristi ne samo studenti koji studiraju nauke, tehnologiju, inženjerstvo i matematiku. Podstičemo da ova pod-mera odmah krene sa primenom i da uključi druge oblasti proučavanja. Oko 24% stanovništva su upisani kao učenici ili studenti, tako da bi perspektiva i očekivanja od adekvatnog obrazovanja ovog broja stanovnika trebalo da budu prioritet Vlade Kosova.
- Nastaviti sa pružanjem podrške Kosovskim bezbednosnim snagama u smislu unapređivanja kapaciteta i obezbeđivanja vojne opreme. Dalje jačanje vojske dodeljivanjem drugih sredstava značilo bi povećanje njenih kapaciteta. Znajuci ulogu vojske i misiju koju ona obavlja, povećanje i jačanje njenih kapaciteta je veoma važno za Republiku Kosovo.
- Isplatiti preostali iznos Kosovskom birou osiguravača. Vlada nije isplatila KBO-u ukupno 327,990.00 evra. Takođe preporučujemo da ukoliko se iznos od 5 miliona evra namenjen ovoj pod-meri ne potroši u potpunosti, već da se preraspodeli na druge pod-mere tokom 2022. godine.
- Potrebna je analiza uticaja svih mera tokom 2021. godine. Analizirati da li su ove mere ispunile ciljeve Paketa ekonomskog oporavka. Ovakva analiza će oslikati uticaj paketa, dosadašnji oporavak i poboljšati uticaj mera za 2022. godinu.
- Krenuti sa primenom odmah tokom 2022. godine i dodeliti sredstva na osnovu Izveštaja o učinku javnih preduzeća. Dodelu sredstava obaviti u opadajućem redosledu polazeći od preduzeća kojima su ona najpotrebnija. Takođe, podrška preduzećima treba da se dovede u vezu sa povećanjem zadovoljstva njihovih potrošača i povećanjem kvaliteta usluga.

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

„Ovaj projekat podržava Balkanski fond za demokratiju (BTD), projekat Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država i američkog naroda, preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), a sprovodi ga Institut za razvojnu politiku – INDEP. Stavovi i mišljenja izneti u njemu ne odražavaju nužno stavove ili mišljenja BTD, GMF, USAID-a ili Vlade SAD-a.”